

Ansiokkaasti alkuperäiskansojen elämästä

Reconfigurations of Native North America: An Anthology of New Perspectives. John R. Wunder and Kurt E. Kinbacher ed. Foreword by Markku Henriksson. Lubbock, Texas: Texas Tech University Press, 2009. xii + 314 s.

■ Syyskuussa 2002 Helsingin yliopistoon kokoontui kansainvälinen joukko historian, yhteiskunnan ja kulttuurin asiantuntijoita keskustelemaan Pohjois-Amerikan alkuperäiskansojen tutkimuksesta. Lupaavimmat paperit tuosta yhdeksännestä Maple Leaf and Eagle konferenssista ovat päätyneet tähän professori ja Pohjois-Amerikan tutkimuksen dosentti John Wunderin ja filosofian tohtori Kurt Kinbacherin toimittamaan Yhdysvalloissa julkaistuu kokoelmaan. Teoksen seitsemäntoista esseetä yhdistävät niin kokeneiden ja arvostettujen tutkijoiden kuin uusien tulokkaiden näkökulmia Pohjois-Amerikan alkuperäiskansojen historiasta, nykypäivästä ja tulevaisuudesta luoden aihevalinnoillaan monipuolisen ja älyllisesti kiinnostavan kuvan tutkimuskentästä ja sen moninaisista haasteista.

Kuten Markku Henriksson esipuheessaan toteaa, vielä muutama vuosikymmen sitten

alkuperäiskansoja ei nähty soveliaana vakavasti otettavan akateemisen tutkimuksen kohteena. Tilanne on muuttunut kun erinäiset ”uudet” historian-, alue- ja kulttuuritutkimuksen kentät ovat lyöneet itsensä läpi länsimaisten yhteiskuntien muuttuessa yhä monikulttuurisemmiksi. Tämä kirja on mitä vahvimmin osa tätä yleistä yhteiskunnallisen tutkimuksen muutosta, kannanotto keskusteluun, jossa lopullisia totuuksia ei ole. On vain jatkuva tutkimuskysymysten uudistuva prosessi ja neuvottelu, jossa menneisyydelle esitetyt kysymykset peilaavat vahvasti nykypäivän lähtökoh-
tia ja ongelmia.

Kirja on temaatteisesti jaettu viiteen osaan, joista ensimmäinen käsittelee vertailevan tutkimuksen monia mahdollisuuksia analyttisenä välineenä. John Wunder pohtii alkuperäiskansojen ja eurooppalaisten tekemien sopimusten moninaista ja vaihtelevaa merkitystä ja ottaa keskusteluun mukaan myös Suomen historiassa usein liian vähälle huomiolle jäävät saamelaiset. Wunder ei ainoastaan kuvaile historiallisia sopimuskäytäntöjä ja niihin sisältyviä valtarakenteita, vaan peilaa sopimuksia myös nykypäivän valossa, alkuperäiskansojen yhä vaatiessa eurooppalaisia kunnioittamaan vanhoja lupauksiaan. David Harding näyttää kuinka kiistanalainen kysymys luonnonvarojen käyttö voi olla, kun alkuperäiskansojen arvot ovat ristiriidassa Kanadan ja Yhdysvaltain energiapolitiikan kanssa ja mitä seurauksia tästä on ollut Cree- ja Navajo-intiaaneilla Quebecissa ja Arizonas-

sa. Riku Hämäläinen puolestaan todistaa vertailevan tutkimuksen hedelmällisyyden hyvin eri näkökulmasta analysoimalla karhu-seremonialismin ekologisia merkityksiä tasan-kojen ja subarktisen alueen heimojen keskuudessa.

Kirjan toisessa osassa etsitään alkuperäiskansojen ääntä kirjallisuudessa ja valotetaan onnistuneesti esimerkiksi ”kojootti” hahmon monivivahteisia kulttuurillisia merkityksiä ja analysoidaan Sherman Alexien teoksia seksuaalisuuden perspektiivistä. Kolmas osa siirtää keskustelun menneisyyden ja nykyajan sosiaalisiin haasteisiin. Rani Andersson kuvailee kulttuurien välisen kommunikaation vaikeutta analysoidessaan henkitanssia, joka johti Wounded Kneen verilöylyyn vuonna 1890. Kyseinen tanssi ilmaisi reservaatteihin pakotetuille Lakota-intiaaneille toivoa paremmasta yhdistäen uusia kulttuurivaikutteita perinteisiin, kun taas valkoiset amerikkalaiset peloissaan näkivät tanssin alkukantaisena uhkana. Miia Halme, Ritva Levo-Henriksson ja Susan Wunder tuovat esille eräitä nykypäivän haasteita kirjoittaessaan reservattien kasinoiden vaikutuksista alkuperäiskansojen itsemääräämisoikeuteen, Hopi-intiaanien suhtautumisesta internettiin sekä koulujen historianopetuksen standardeista koskien alkuperäiskansojen esittämistä ja inklusiota.

Kirjan kaksi viimeistä osiota siirtävät painopisteen identiteetin ja kansakunnan kysymyksiin. Eräs mieleenpainuvimmista esseistä on Sami Lakomäen kuvaus Shawnee-intiaanien etnisen identiteetin

muovautumisesta. Lakomäki varoittaa, että heimoja ei pitäisi nähdä staattisina tai ajattomina yksikköinä, vaan historiallisesti rakentuneina. Tässä hän itse onnistuu hienosti tuoden lukijan eteen kiinnostavan ja vaiherikkaan kuvauksen niistä hajaannuksista, yhdistymisistä ja muutoksista, joita tietty ryhmä, joka mielsi itsensä Shawneeiksi, koki vuosikatojen ajan historiallisen muutoksen ja kolonialismin pyörteissä.

Sujuvasti kirjoitetut sekä monipuoliselle lähteiden hallinnalle rakentuvat esseet tarjoavat terävää analyysia niistä ristiriidoista ja menetyksistä sekä vastarinnasta ja selviytymisestä, jotka ovat muokanneet alkuperäiskansojen elämää. Näyttää siltä että vuoropuhelun vähyys, arvojen erilaisuus ja vaikeus kuunnella toista kulttuuria ovat se keskeinen teema, joka on pitkälti määrittänyt alkuperäisten amerikkalaisten ja eurooppalaisten valloittajien ja heidän jälkeläistensä suhteita. Lisäksi huomio kiinnittyy akateemiseen poikkeuksellisen käytännönläheiseen osioon Peter Iversonin esseessä, jossa kirjoittaja tarjoaa tutkijoille ohjeita siitä kuinka heidän tulisi viedä tutkimuksensa alkuperäiskansojen luo ja osoittaa avoimuutta, halua yhteistyöhön ja kunnioitusta, jotta heimojen kulttuuri-perintöä ei loukattaisi eikä heidän historiaansa enää väristeltäisi. Mikä ehkä tärkeintä esseet yleisesti pyrkivät ottamaan alkuperäiskansojen näkökulmat huomioon. Ne osoittavat, että alkuperäiskansoille menneisyys on hyvin voimakkaasti läsnä jokapäiväisessä

elämässä ja että kun tarkastelemme alkuperäiskansojen nykypäivää on vielä ennenaikaisista puhua postkolonialistisesta maailmasta.

Tämä teos ei ole vain hieno esimerkki kansainvälisestä tiedeellisestä yhteistyöstä, vaan myös osoitus siitä että Suomessa on suhteellisen laaja huippututkimukseen kykenevä Pohjois-Amerikan asiantuntijoiden joukko. Kaikkiaan tämän kokoelman tulisi herättää ansaittua huomiota Atlantin valtameren molemmin puolin. Kirja osaltaan todistaa, että alkuperäiskansat, heidän historiansa ja kulttuurinsa eivät ole ainoastaan uskottava ja legitimi akateemisen tutkimuksen kohde, vaan myös erittäin tärkeä sellainen nykypäivän monikulttuurisessa ja globalisoituvassa maailmassa.

Janne Lahti